

Kortlægning af obligatorisk læringstilbud

Udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut for
Børne- og Undervisningsministeriet

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Kortlægning af obligatorisk læringstilbud

1	Resumé	4
<hr/>		
2	Indledning	8
2.1	Baggrund og formål	8
2.2	Metodisk design	8
<hr/>		
3	Faktuelle oplysninger	11
3.1	Opsøgende indsats	11
3.2	Børn i potentiel målgruppe	13
3.3	Børn i obligatorisk læringstilbud	14
3.4	Forventet antal kommende børn i obligatorisk læringstilbud	16
3.5	Forældre, der selv har forestået indsatsen	16
3.6	Standstning af børneydelse	18
3.7	Indskrivning i almindeligt dagtilbud før og efter loven	20
<hr/>		
4	De kommunale erfaringer	21
4.1	Administration af obligatorisk læringstilbud	21
4.2	Målrettede forløb for børn	23
4.3	Målrettede forløb for forældre	25

1 Resumé

Baggrund og formål

Den 1/7 2019 trådte reglerne om obligatorisk læringstilbud i kraft. Reglerne betyder, at alle 1-årige børn bosat i udsatte boligområder, som ikke er indskrevet i et dagtilbud, skal optages i et ugentligt 25-timers obligatorisk læringstilbud. Med henblik på at opnå viden om udbredelsen af ordningen samt for understøtte kommunerne og dagtilbuddene bedst muligt i deres implementering af reglerne ønskes indsigt i anvendelsen af reglerne og i de første kommunale erfaringer. Formålet med kortlægningen er derfor at afdække kommunernes erfaringer med obligatorisk læringstilbud. Kortlægningens resultater kan endvidere anvendes som led i de politiske drøftelser af initiativet, som er aftalt mellem partierne bag aftalen.

Rapportens hovedresultater

De faktuelle oplysninger

Børn i obligatorisk læringstilbud

Kortlægningen viser, at i alt 35 børn har været i obligatorisk læringstilbud i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020. De 35 børn er fordelt på 13 kommuner. 11 kommuner har således ikke haft børn i obligatorisk læringstilbud. Interviewundersøgelsen viser, at varigheden af de obligatoriske læringsforløb varierer mellem 14 dage og 9 måneder, og at børnene ofte indskrives i en ordinær plads i samme dagtilbud efterfølgende.

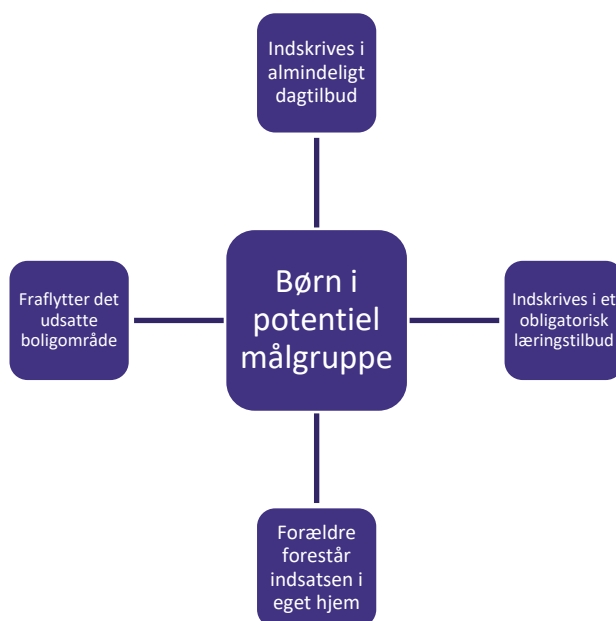
Børn i potentiel målgruppe og den opsøgende indsats

De 24 kommuner med udsatte boligområder har estimeret, at der har boet i alt 832 børn i alderen 0-1 år i et udsat boligområde i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020. De har derfor potentielt været i målgruppen for obligatorisk dagtilbud, hvis ikke de blev indskrevet i almindeligt dagtilbud. Kommunerne har foretaget en opsøgende indsats over for i alt 778 familier.

Der skal ved disse opgørelser tages forbehold for, at tallene dækker over estimater og forskellige opgørelsesmetoder i kommunerne, og de er derfor behæftet med usikkerhed.

FIGUR 1.1

Mulige veje for børn i potentiel målgruppe

Forventet antal kommende børn i obligatorisk læringstilbud

Størstedelen af de 22¹ kommuner med udsatte boligområder i 2019 har estimeret, at de forventer, at der kommer mellem 0 og 5 børn i obligatorisk læringstilbud i perioden 31/8 2020 til 31/8 2021. To af de større kommuner forventer, at der i samme periode vil være mellem 11 og 15 børn, der kommer i obligatorisk læringstilbud.

Forældre, der selv har forestået indsatsen

I perioden 1/10 2019 til 31/8 2020 er der 98 børn, for hvem deres forældre har valgt selv at forestå indsatsen. Antallet af forældre, der selv har forestået indsatsen, varierer meget fra kommune til kommune, og tallet dækker således både over kommuner med 0 forældre og én kommune med 49 forældre.

Standsning af børneydelsen

Der er i alt truffet afgørelse om standsning af børneydelsen 15 gange i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020. Tallet dækker over 18 kommuner, som i perioden ikke har standset børneydelsen og seks kommuner, som har truffet afgørelse herom i 0-5 tilfælde.

Indskrivning i almindeligt dagtilbud før og efter loven

13 ud af de 24 kommuner har oplyst antallet af 1-årige børn i dagtilbud i udsatte boligområder i november 2018 (før loven trådte i kraft) og i november 2019 (efter loven trådte i kraft). Disse kommuner estimerer, at 76 % af de 1-årige børn i udsatte boligområder var indskrevet i dagtilbud i november 2018. Det samme er tilfældet for 80 % af de 1-årige børn i udsatte boligområder i november

1 I 2019 var der kun 22 kommuner med udsatte boligområder, og det er kun de kommuner, der har angivet et estimat på kommende børn i obligatorisk læringstilbud.

2019. Der skal ved denne opgørelse bl.a. tages forbehold for, at ikke alle kommuner havde mulighed for at trække de efterspurgte tal, og tallene er derfor behæftet med usikkerhed.

De kommunale erfaringer

Administrative erfaringer

I interviewundersøgelsen fremhæves det blandt forvaltning og dagtilbudsledere, at tilrettelæggelsen af obligatorisk læringstilbud er en stor administrativ opgave i forhold til antallet af børn, som det vedrører.

Forvaltningen er på forskellig vis involveret i dagtilbuddenes konkrete tilrettelæggelse. I forhold til placeringen af de 25 timer er det ofte forvaltningen, som fastsætter en overordnet tidsramme, som obligatorisk læringstilbud skal tilrettelægges indenfor. Det præcise tidspunkt for mødetiderne fastlægger dagtilbud, og nogen gange forældre, i samarbejde, men de ligger i formiddagstimerne.

De 25 timer registreres oftest i samme system for tidsregistrering, som resten af dagtilbuddets familier benytter, men i enkelte tilfælde er det i et særskilt system. I de fleste tilfælde registrerer forældrene selv timerne dagligt i systemet, men det kan også være personalets opgave. Det kan både være forvaltningen og dagtilbudslederen, der trækker information fra systemet om barnets timer i dagtilbuddet. Nogle steder trækkes data fast hver måned, mens de andre steder kun trækkes, hvis de er i tvivl om barnets timer i dagtilbuddet. Der har ikke været tilfælde, hvor der har været udfordringer med, at barnets tilstedeværelse var lavere eller højere end de 25 timer.

Målrettede forløb for børn

Af interviewundersøgelsen med dagtilbudsledere fremgår det, at det er forskelligt, hvor langt dagtilbuddene er nået med de målrettede forløb. Det er bl.a. på grund af forårets corona-nedlukning, eller at børnene lige er startet.

I interviewene står det frem, at der er lavet mere konkrete tiltag i forhold til sprogstimulering af børnene end introduktion til danske traditioner, normer og værdier. Sprogstimuleringen sker både i pædagogiske aktiviteter i små grupper og som en del af den daglige pædagogiske praksis. Der er to perspektiver i tilgangen til sprogstimulering af børnene. Det ene er, at dagtilbuddet har fået en skærpet opmærksomhed på sprogstimulering, og det andet er, at de i forvejen arbejder målrettet med sprogstimulering af alle børn i dagtilbuddet. Der er ikke fundet eksempler på, at der er iværksat særlige aktiviteter i de målrettede forløb ift. børnenes læringsparathed og introduktion til danske traditioner, normer og værdier. Det er et udbredt perspektiv blandt dagtilbudslederne, at dette sker, når børnene er en del af den pædagogiske praksis i dagtilbuddet, fx nævnes turtagning, at lytte til og inddrage børnenes perspektiver og fokus på medbestemmelse.

Dagtilbudslederne ser ikke nogen problemstilling i forhold til, hvordan børnene i obligatorisk læringstilbud skal indgå som en del af resten af børnegruppen. Børnene indgår på lige vis med de andre børn.

Målrettede forløb for forældre

Interviewene med dagtilbudsledere viser, at det er få forløb for forældre, som er blevet gennemført, da mange dagtilbud ikke er kommet i gang med forløbene endnu. Dette skyldes et fokus på børnene i den første tid, samt at corona-nedlukningen har udskudt opstarten af nogle forløb og sat igangværende forløb på pause. Der er derfor få erfaringer med konkret indhold, men et perspektiv er, at vejledningen af forældrene sker med udgangspunkt i samtaler om barnets trivsel og udvikling. Derudover viser interviewene, at dagtilbuddene har planlagt de målrettede forløb ud fra forskellige elementer som individuelle samtaler, deltagelse i forældremøder og arrangementer.

Det er et gennemgående perspektiv i interviewene, at det skærpede forældresamarbejde er positivt, men der stilles spørgsmålstegn ved, om det de rette familier, der får den skærpede indsats. Dagtilbudslederne har ligeledes en oplevelse af, at forældrene har taget positivt imod indholdet i det obligatoriske læringstilbud.

Om datagrundlaget

Samtlige 24 kommuner, der har eller har haft udsatte boligområder i perioden 1/7 2019 til 31/8 2020, har udfyldt en redegørelsesguide med spørgsmål om obligatorisk læringstilbud. Derudover er der foretaget interviews med konsulenter i forvaltningen i seks kommuner og dagtilbudsledere fra fem forskellige dagtilbud, der har haft familier i et obligatorisk læringstilbud. Data er indsamlet i perioden 18/9 2020 til 6/11 2020.

2 Indledning

2.1 Baggrund og formål

Den 1/10 2019 trådte reglerne om obligatorisk læringstilbud i kraft. Reglerne betyder, at alle 1-årige børn bosat i udsatte boligområder, som ikke er indskrevet i et dagtilbud, skal optages i et ugentligt 25-timers obligatorisk læringstilbud.

Med henblik på at opnå viden om udbredelsen af ordningen samt for understøtte kommunerne og dagtilbuddene bedst muligt i deres implementering af reglerne ønskes indsigt i anvendelsen af reglerne og i de første kommunale erfaringer. Formålet med kortlægningen er derfor at afdække kommunernes erfaringer med obligatorisk læringstilbud. Kortlægningens resultater kan endvidere anvendes som led i de politiske drøftelser af initiativet, som er aftalt mellem partierne bag aftalen.

2.2 Metodisk design

Der er blevet gennemført tre for-interview med det formål at få indsigt i, hvilke oplysninger kommunerne havde mulighed for at fremskaffe. Herefter blev der udsendt en redegørelsesguide til de relevante kommuner, hvor de skulle opgøre faktuelle oplysninger om obligatorisk læringstilbud. Efterfølgende blev der gennemført opfølgende telefoninterview i udvalgte kommuner med hhv. konsulenter i forvaltningen og dagtilbudsledere.

2.2.1 Redegørelse

I alt var der 24 kommuner med udsatte boligområder på Transport-, Bygge- og Boligstyrelsens liste for hhv. 2019 og 2020. Listen offentliggøres i december i det foregående år, dvs. at listen for 2020 blev offentliggjort d. 1/12 2019.

TABEL 2.1

Kommuner med udsatte boligområder i 2019 og 2020 i alfabetisk orden

Kommuner
Aalborg
Aarhus
Esbjerg
Fredericia
Guldborgsund

Kommuner

Helsingør

Herning (kun i 2019)

Holbæk

Holstebro (kun i 2019)

Horsens

Høje Tåstrup

Kolding

København

Køge (kun i 2020)

Odense

Randers

Roskilde (kun i 2019)

Silkeborg

Slagelse

Svendborg

Sønderborg

Thisted

Vejle

Viborg

Kilde: Transport-, Bygge- og Boligstyrelsen

De 24 kommuner blev bedt om at besvare redegørelsesguiden, der indeholdte spørgsmål vedrørende de følgende faktuelle oplysninger:

- Børn i målgruppen
- Opsøgende indsats målrettet familier i udsatte boligområder
- Børn i et obligatorisk læringstilbud
- Forældre der forestår indsatsen i eget hjem
- Standsning af børneydelsen
- Forventet antal børn fremover
- 1-årige i dagtilbud i udsatte boligområder i 2018
- 1-årige i dagtilbud i udsatte boligområder i 2019.

Her følger en uddybning af baggrunden for de to sidste spørgsmål om antallet 1-årige i dagtilbud i udsatte boligområder i hhv. 2018 og 2019. Kommunerne blev bedt om at oplyse antallet af børn på 1,0 år, der var bosat i et udsat boligområde og hvor mange af den gruppe børn, der var indskrevet i et dagtilbud i hhv. november 2018 og november 2019.

Hensigten er at få et estimat på, om flere forældre i udsatte boligområder indskrives deres barn i dagtilbud som 1-årig efter, at loven er trådt i kraft. November måned er valgt, da listen med udsatte boligområder 2019 offentliggøres 1/12 2018. Derfor er november 2018 og november 2019 sammenlignelige måneder. Der er ikke oplysninger fra november 2020, da redegørelsesguiderne blev udfyldt inden da.

2.2.2 Opfølgende telefoninterview

Der er gennemført opfølgende telefoninterviews i seks kommuner, der har haft børn i obligatorisk læringstilbud. Interviewene har været med en pædagogisk leder i et dagtilbud og/eller (pædagogisk) konsulent i forvaltningen. I udvælgelsen har der været fokus på at sikre geografisk spredning, og det er taget højde for størrelsen på de udsatte boligområder, således at der både indgår kommuner med et højt og et lavere antal beboere i udsatte boligområder. Alt dette for at afdække variationer i de kommunale erfaringer.

Interviewene med forvaltningen har haft fokus på de foreløbige erfaringer med:

- **Den opsøgende indsats over for familierne i de udsatte boligområder**, herunder hvem der varetager den opsøgende indsats, hvilke arbejdsgange forvaltningen har for at opspore og kontakte familierne, og om der er i værksat nye tiltag, efter loven er trådt i kraft. Dertil er der spurgt til kommunernes vurdering af, om loven medvirker til, at nogle familier, som ellers ikke ville gøre det, har skrevet deres barn op.
- **Tilsyn når forældre forestår indsatsen**, herunder processen, når en familie melder, at de vil forestå indsatsen selv, og hvordan forvaltningen foretager tilsynet hos familierne.
- **Placering af obligatorisk læringstilbud**, herunder ud fra hvilke kriterier kommunen har valgt at placere pladserne til obligatoriske læringstilbud i den pågældende daginstitution.
- **Tilrettelæggelse af obligatorisk læringstilbud**, herunder i hvilken grad forvaltningen er involveret i tilrettelæggelsen af hhv. introduktion til forældrene om vilkår, placering og registrering af de 25 timer samt indholdet i de målrettede forløb.

Der er derudover gennemført interviews med dagtilbudsledere i fem dagtilbud, som har haft børn i obligatorisk læringstilbud. I udvælgelsen af dagtilbud har der været fokus samme kriterier som ved udvælgelse af interviews med kommuner.

Interviewene med dagtilbudslederne har haft fokus på de foreløbige erfaringer med:

- **Rammerne for obligatorisk læringstilbud**, herunder hvordan de 25 timer er placeret, hvem der fastsætter dem, og om der har været udfordringer forbundet med dette. Dertil er der spurgt til registreringen af fremmøde.
- **Det første møde med familien**, herunder hvornår dagtilbuddet møder forældrene første gang, hvordan forældrene introduceres til obligatorisk læringstilbud, og hvordan de tager imod det. Dertil er der også spurgt til overvejelser om indkøring.
- **Indhold i de målrettede læringsforløb for børn**, herunder den praktiske og pædagogiske tilrettelæggelse af forløbene, de pædagogiske indsatser og fokus på sproglig udvikling. Dertil er der blevet spurgt til børnenes muligheder for at indgå som del af resten af børnefællesskabet.
- **De målrettede forløb for forældre**, herunder tilrettelæggelsen af de målrettede forældreforløb, forældrenes deltagelse i forløbene samt dagtilbuddets overvejelser om proces og indhold i forløbene.

3 Faktuelle oplysninger

I dette kapitel præsenteres de faktuelle oplysninger om obligatorisk læringstilbud. Analysen er baseret på redegørelser fra kommunerne samt interviews med (pædagogiske) konsulenter i seks kommuner.

3.1 Opsøgende indsats

Kommunerne er forpligtiget til at oplyse forældre i udsatte boligområder om loven om obligatorisk læringstilbud. De skal oplyse forældrene om, at barnet vil blive optaget i et obligatorisk læringstilbud 25 timer om ugen, hvis barnet ikke optages i almindeligt dagtilbud inden da, eller forældrene selv forestår en tilsvarende indsats i hjemmet, jf. boksen nedenfor.

De 24 kommuner har samlet set haft en opsøgende indsats over for 778 familier, jf. figur 3.1. Dette dækker over meget forskellige antal i den enkelte kommune, idet der er kommuner, der ikke har haft en opsøgende indsats, og én kommune, der har haft en opsøgende indsats over for 262 familier.

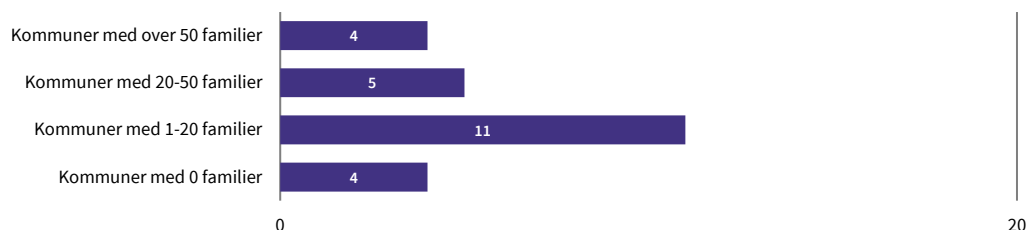
Der tages forbehold for, at tallene dækker over estimater og forskellige opgørelsesmetoder i kommunerne, og at tallene derfor er behæftet med usikkerhed.

Nedenstående figur viser at:

- 4 kommuner har haft en opsøgende indsats over for 0 familier
- 11 kommuner har haft en opsøgende indsats over for mellem 1-20 familier
- 5 kommuner har haft en opsøgende indsats over for mellem 20-50 familier
- 4 kommuner har haft en opsøgende indsats over for over for 50 eller der over familier.

FIGUR 3.1

Antal familier, der har modtaget en opsøgende indsats i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020, samlet og grupperet på kommuner, N = 24

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: Tallene fra Herning, Holstebro og Roskilde gælder perioden 1/7 2019 til 30/11 2019, da de efter 1/12 2019 ikke længere havde udsatte boligområder. Tallene fra Køge gælder fra 1/12 2019, hvor de fik boligområder på listen over udsatte boligområder. Der tages forbehold for forskellige opgørelsesmetoder i kommunerne.

Interviewundersøgelsen viser, at den opsøgende indsats primært består af breve i e-boks og besøg af sundhedsplejersken. I en enkelt større kommune var der i forvejen ansat særlige medarbejdere til opsøgende arbejde af forskellig karakter i de udsatte boligområder. Men i størstedelen af kommunerne er der sundhedsplejersken, der besøger familierne og oplyser om opskrivning til almindelig dagtilbud og loven om obligatorisk læringstilbud.

I samtlige af de interviewede kommuner er der iværksat nye tiltag i form af information om loven, men flere af de større kommuner nævner, at de forvejen har fokus på at oplyse om indskrivning i dagtilbud i udsatte boligområder, før loven trådte i kraft. Nogle kommuner har udarbejdet deres eget materiale om obligatorisk læringstilbud, og andre bruger materialerne fra Børne- og Undervisningsministeriet.

Det er ikke muligt at vurdere, om den opsøgende indsats og/eller loven om obligatorisk læringstilbud har medført, at flere skriver deres børn op i almindeligt dagtilbud. Men en gruppe af de adspurgte kommuner fortæller, at de tror, at flere familier har indskrevet deres 1-årige barn i almindeligt dagtilbud, ligesom en gruppe kommuner har fokuseret deres opsøgende indsats, efter at loven er trådt i kraft. De fortæller samtidig, at nogle familier ikke har fravalgt dagtilbud, men ønsker at vente med opstart til barnet er ældre end 1 år.

§ Opsøgende indsats

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældre i udsatte boligområder, hvis barn ikke er optaget i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3, om, at barnet vil blive optaget i et obligatorisk læringstilbud 25 timer om ugen, eller at forældrene selv skal forestå en indsats efter § 44 f, når barnet fylder 1 år, hvis barnet ikke er optaget i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3, inden dette tidspunkt. Oplysningen efter 1. pkt. skal være skriftlig og finde sted, senest 3 måneder før barnet fylder 1 år.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældre i udsatte boligområder, hvis barn, jf. stk. 1, nr. 2, udmeldes af et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3, i alderen mellem

1 og 2 år, om, at barnet vil blive optaget i et obligatorisk læringstilbud, eller at forældrene selv skal forestå en indsats efter § 44 f, hvis barnet ikke optages i et andet dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3. Oplysningen efter 1. pkt. skal være skriftlig og finde sted i forbindelse med udmeldelsen.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal oplyse forældre til et barn i alderen mellem 1 og 2 år, som flytter ind i et udsat boligområde, jf. stk. 1, nr. 3, og som ikke er optaget i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3, om, at barnet vil blive optaget i et obligatorisk læringstilbud, eller at forældrene selv skal forestå en indsats efter § 44 f. Oplysningen efter 1. pkt. skal være skriftlig og finde sted i forbindelse med flytningen.

LBK nr. 1326 af 09/09/2020

3.2 Børn i potentiel målgruppe

Kommunerne blev i redegørelsen bedt om at estimere, hvor mange børn der har været i den potentielle målgruppe for obligatorisk læringstilbud i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020. Med børn i den potentielle målgruppe menes børn i alderen 0 til 1 år, der har været bosat i et udsat boligområde, og som ville komme i målgruppen, når de fylder 1 år, hvis de ikke blev indskrevet i almindeligt dagtilbud inden da.

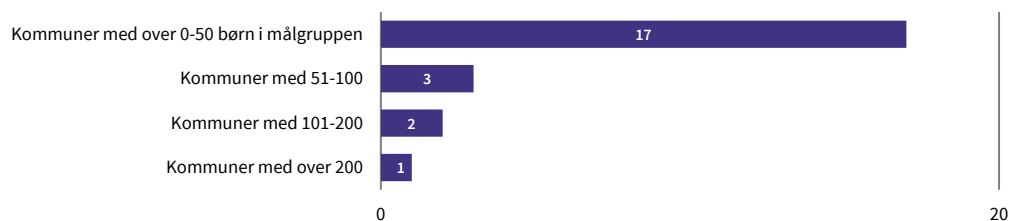
Det er ikke entydigt, hvordan kommunerne har valgt at opgøre antallet af børn i den potentielle målgruppe, og der tages derfor forbehold for kommunernes forskellige opgørelsesmetoder. Tallene er derfor behæftet med usikkerhed.

I alt har 832 børn været i alderen 0-1 år og boet i et udsat boligområde i perioden og derfor været en potentiel målgruppe for obligatorisk læringstilbud. Nedenstående figur viser at:

- 17 kommuner har haft mellem 0 og 50 børn i potentiel målgruppe
- 3 kommuner har haft mellem 51 og 100 børn
- 2 kommune har haft mellem 101 og 200 børn
- 1 kommune har haft over 200 børn.

FIGUR 3.2

Antal børn i potentiel målgruppe i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020, samlet og grupperet på kommuner, N = 23

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: Tallene fra Herning, Holstebro og Roskilde gælder perioden 1/7 2019 til 30/11 2019, da de efter 1/12 2019 ikke længere havde udsatte boligområder. Tallene fra Køge gælder fra 1/12 2019, hvor de fik boligområder på listen over udsatte boligområder. En kommune har ikke haft mulighed for at give et estimat. Der tages forbehold for forskellige opgørelsesmetoder i kommunerne.

3.3 Børn i obligatorisk læringstilbud

Ifølge dagtilbudsloven skal 1-årige børn, der er bosat i et udsat boligområde, og som ikke er optaget i et almindeligt dagtilbud, optages i et obligatorisk læringstilbud, jf. boksen nedenfor. Kommunerne blev i redegørelsen bedt om at angive, hvor mange børn der i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020 har været eller er optaget i et obligatorisk læringstilbud.

Der er 35 børn i alt, der enten har gået eller stadig går i et obligatorisk læringstilbud jf. figur 3.3.

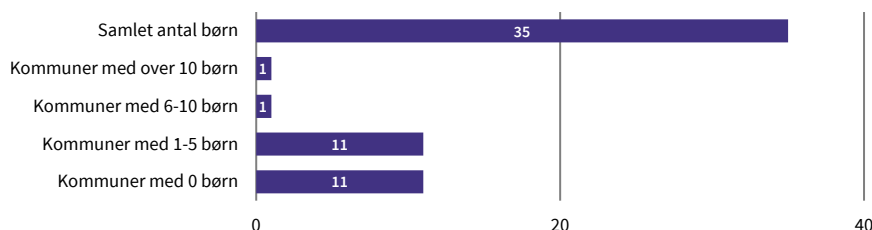
De 35 børn er fordelt på 13 kommuner. 11 kommuner med udsatte boligområder har således ikke haft nogle børn i et obligatorisk læringstilbud.

Nedenstående figur viser at:

- 11 kommuner har haft 0 børn i obligatorisk læringstilbud
- 11 kommuner har haft mellem 1-5 børn
- 1 kommune har haft mellem 6-10 børn
- 1 kommune har haft over 10 børn.

FIGUR 3.3

Antal børn i obligatorisk læringstilbud i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020, samlet og fordelt på kommuner, N = 24

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: Tallene fra Herning og Roskilde gælder perioden 1/7 2019 til 30/11 2019, da de efter 1/12 2019 ikke længere havde udsatte boligområder. Tallene fra Køge og Holstebro gælder fra 1/12 2019, hvor de fik boligområder på listen over udsatte boligområder.

Der ses ikke en direkte sammenhæng mellem antallet af udsatte boligområder eller antallet af beboere i kommunens udsatte boligområde(r) og antallet af børn, der er optaget i et obligatorisk læringstilbud.

Der er i redegørelsesguiden ikke spurgt til længden af de obligatoriske læringstilbud. Interviewundersøgelsen viser, at forløbene, ud fra de foreløbige kommunale erfaringer, varer mellem 14 dage og 9 måneder. Corona-nedlukningen i foråret 2020 har betydet, at der har været uregelmæssigheder i forløbene. Ud fra interviewundersøgelsen tegner der sig et billede af, at børnene indskrives i ordinær plads i samme dagtilbud efter, at de har været i obligatorisk læringstilbud i en kortere eller længere periode.

Interviewene med kommunerne viser, at der er tilfælde, hvor forvaltningen kan have registreret barnet som indmeldt i obligatorisk læringstilbud, men hvor det i realiteten ikke vides, om barnet reelt er mødt op i dagtilbuddet. En gruppe af de interviewede kommuner beretter om, at der er tilfælde, hvor familier fraflytter det udsatte boligområde inden opstarten. Der er derfor en vis usikkerhed forbundet med opgørelsen.

§ Målgruppen for obligatorisk læringstilbud

§ 44 a. Følgende børn skal optages i et obligatorisk læringstilbud 25 timer om ugen:

- 1) Alle børn med bopæl i et udsat boligområde, jf. listen over udsatte boligområder i § 61 a i lov om almene boliger m.v., som ikke er optaget i dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3, når de fylder 1 år.
- 2) Alle børn med bopæl i et udsat boligområde, jf. listen over udsatte boligområder i § 61 a i lov om almene boliger m.v., som i alderen mellem 1 og 2 år udmeldes af et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3, og ikke optages i et andet dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3.

3) Alle børn i alderen mellem 1 og 2 år, som flytter ind i et udsat boligområde, jf. listen over udsatte boligområder i § 61 a i lov om almene boliger m.v., og som ikke er optaget i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 eller 3.

Stk. 2. Det obligatoriske læringstilbud til børn omfattet af stk. 1 skal foregå i en daginstitution efter § 19, stk. 2-4, som kommunalbestyrelsen vurderer kan understøtte barnets sproglige, sociale, personlige og kognitive udvikling og demokratiske dannelse.

LBK nr. 1326 af 09/09/2020

3.4 Forventet antal kommende børn i obligatorisk læringstilbud

Kommunerne blev i redegørelsen bedt om at estimere, hvor mange børn de forventer skal gå i et obligatorisk læringstilbud i det kommende år dvs. perioden 31/8 2020 til 31/8 2021.

Langt størstedelen af kommunerne forventer, at der vil blive indskrevet mellem 0 og 5 børn i perioden 31/8 2020 til 31/8 2021, jf. figur 3.4. To af de større kommuner forventer, at der indskrives mellem 11 og 15 børn.

FIGUR 3.4

Estimat for forventet antal forløb i perioden 31/8 2020 til 31/8 2021, N = 21

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: Herning, Holstebro og Roskilde indgår ikke, da de efter 1/12 2019 ikke længere havde udsatte boligområder. Der tages forbehold for forskellige opgørelsesmetoder i kommunerne. Overstående er baseret på en antagelse om, at de pågældende kommuner stadig har udsatte boligområder, når den nye liste udsendes 1/12 2020.

3.5 Forældre, der selv har forestået indsatsen

Forældre kan efter en konkret vurdering fra kommunen selv forestå indsatsen og passe barnet hjemme, jf. boksen nedenfor. Kommunerne blev i redegørelsen bedt om at angive, hvor mange familier der selv har forestået indsatsen.

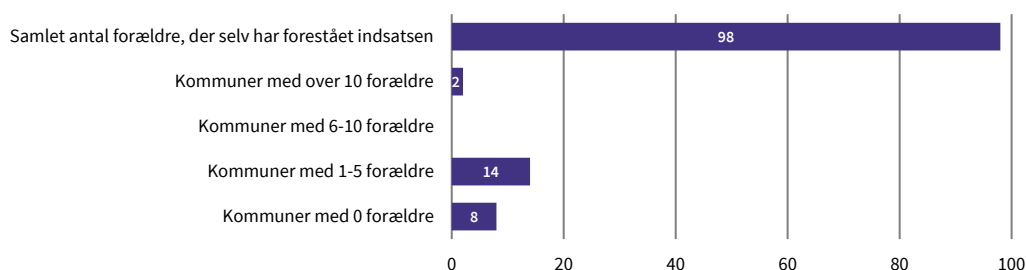
I perioden 1/10 2019 til 31/8 2020 er der 98 børn, hvis forældre har valgt selv at forestå indsatsen. Antallet af forældre, der selv har forestået indsatsen, varierer meget fra kommune til kommune, jf. figur 3.5.

Nedenstående figur viser, at:

- 8 kommuner har 0 forældre, der selv forestår indsatsen
- 14 kommuner har mellem 1 og 5 forældre, der selv forestår indsatsen
- 2 kommuner over 10 flere forældre, selv forestår indsatsen.

FIGUR 3.5

Antal forældre, der selv har forestået indsatsen, i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020, samlet og grupperet på kommuner, N = 24

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: Tallene fra Herning, Holstebro og Roskilde gælder perioden 1/7 2019 til 30/11 2019, da de efter 1/12 2019 ikke længere havde udsatte boligområder. Tallene fra Køge gælder fra 1/12 2019, hvor de fik boligområder på listen over udsatte boligområder.

§ Forældre, der selv vil forestå indsatsen

§ 44 f. Forældre, der ikke ønsker, at deres barn optages i et obligatorisk læringstilbud, kan forestå indsatsen selv. Forældrenes indsats skal stå mål med det obligatoriske læringstilbud.

Stk. 2. Forældre, som selv vil forestå indsatsen, skal meddele dette skriftligt til kommunen, før indsatsen påbegyndes. Meddelelsen efter 1. pkt. skal som minimum indeholde oplysninger om, hvilke børn der skal deltage i indsatsen, hvor indsatsen skal foregå, og hvem der skal varetage indsatsen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at føre tilsyn med den indsats, som forældrene selv varetager efter stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal som led i tilsynet vurdere, om indsatsen står mål med det obligatoriske læringstilbud.

Stk. 4. Det første tilsynsbesøg skal være gennemført, inden for den første måned efter at indsatsen er påbegyndt. Kommunalbestyrelsen kan på baggrund af tilsynsbesøg beslutte, at

der ikke skal gennemføres yderligere tilsynsbesøg, hvis indsatsen vurderes at stå mål med indsatsen i det obligatoriske læringstilbud.

Stk. 5. Vurderer kommunalbestyrelsen gennem tilsynet efter stk. 3, at forældrenes indsats ikke står mål med indsatsen i det obligatoriske læringstilbud, skal barnet optages i et obligatorisk læringstilbud.

LBK nr. 1326 af 09/09/2020

3.5.1 Erfaringer med tilsyn

Af dagtilbudsloven § 44 f, stk. 2, fremgår det, at familier skal melde til kommunen, hvis de ønsker at varetage indsatsen i hjemmet. Herefter er kommunen forpligtet på at foretage et tilsyn, der vurderer, om indsatsen kan varetages i eget hjem.

Interviewundersøgelsen viser, at der er variation i, hvordan kommuner varetager tilsynet i hjemmet. I alle adspurgte kommuner er det konsulenter ansat i forvaltningen, der står for tilsynet. Nogle kommuner har udarbejdet et skema, ud fra hvilket de kan vurdere, hvorvidt familien er i stand til at varetage indsatsen i hjemmet. Kommunerne fremhæver sprog som det vigtigste parameter for vurderingen. I tre kommuner vurderes forældrenes dansksproglige kompetencer ved tilsynet, mens to af de medvirkende kommuner har valgt, at forældrene skal fremvise dokumentation for deres dansksproglige kompetencer.

Der er kommuner, der fortæller, at familier ikke er blevet godkendt til at varetage indsatsen i hjemmet, og efterfølgende er barnet startet i et obligatorisk læringstilbud eller indskrevet sig i et almindeligt dagtilbud.

En gruppe af de kommuner, der har en del forældre, der selv forestår indsatsen, beretter, at det ofte er veluddannede familier.

3.6 Standsning af børneydelse

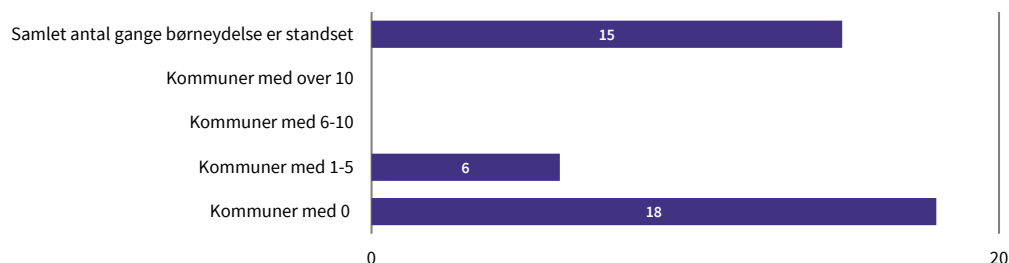
Kommunerne skal træffe afgørelse om standsning af børneydelse, hvis forældrene ikke overholder deres pligt til, at barnet og begge forældre deltager i de målrettede forløb, jf. boks nedenfor. Kommunerne blev i redegørelsen bedt om at angive, hvor mange gange i perioden 1/10 2019 - 31/8 2020 der er truffet beslutning om at standse børneydelsen.

I alt er der truffet afgørelse om standsning af børneydelsen 15 gange, jf. figur 3.6.

Det dækker over 18 kommuner, som ikke har standset børneydelsen, og 6 kommuner som har truffet afgørelse herom mellem 1 og 5 gange. Der er i redegørelsesguiden ikke blevet spurgt til årsagen til afgørelsen.

FIGUR 3.6

Antal gange, der i perioden 1/10 2019 til 31/8 2020 er truffet afgørelse om at standse børneydelsen, samlet og grupperet, N = 24

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: Tallene fra Herning, Holstebro og Roskilde gælder perioden 1/7 2019 til 30/11 2019, da de efter 1/12 2019 ikke længere havde udsatte boligområder. Tallene fra Køge gælder fra 1/12 2019, hvor de fik boligområder på listen over udsatte boligområder.

§ Standsning af børneydelsen

§ 44 e. Forældre til børn, der er optaget i et obligatorisk læringstilbud, har pligt til at lade deres barn deltage i det obligatoriske læringstilbud eller forestå en indsats, der står mål med det obligatoriske læringstilbud, jf. § 44 f, stk. 1. Forpligtelsen til at lade et barn deltage i et obligatorisk læringstilbud indebærer, at forældre skal sikre, at

1. barnet og begge forældre deltager i de målrettede forløb, jf. § 44 b, stk. 3 og 4, og
2. barnet ikke benytter det obligatoriske læringstilbud mere eller mindre end 25 timer om ugen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om standsning af børneydelsen efter reglerne i lov om en børne- og ungeydelse, hvis forældrene ikke overholder deres pligt efter stk. 1 og den manglende overholdelse ikke beror på undskyldelige omstændigheder. Med undskyldelige omstændigheder menes nedsat psykisk funktionsevne hos forældrene. Afgørelsen efter 1. pkt. er gældende for et kvartal.

LBK nr. 1326 af 09/09/2020

3.7 Indskrivning i almindeligt dagtilbud før og efter loven

Kommunerne er blevet bedt om at angive antallet af 1-årige børn i de udsatte boligområder og hvor mange blandt denne gruppe børn, der var indskrevet i dagtilbud i hhv. november 2018 og november 2019². Det vil sige et nedslag før og efter, at loven om obligatorisk læringstilbud trådte i kraft.

November måned er valgt, da listen for udsatte boligområder i det kommende år offentliggøres 1/12. Et nedslag i november 2018 giver således et billede af, hvordan det så i de udsatte boligområder i 2018, før loven trådte i kraft. Hensigten er at få et estimat på, om flere forældre i udsatte boligområder indskrives deres barn i et dagtilbud som 1-årig efter indførelse af loven.

Der tages følgende forbehold for opgørelsen:

1. Der er udvalgt en bestemt måned, og ikke alle kommuner har haft data for den eksakte måned.
2. Opgørelsen omfatter kun børn på præcis 1 år. Dvs. at børn på fx 1 år og 2 mdr. ikke indgår i opgørelsen. Børn starter i dagtilbud, når de er præcis 1 år, og derfor giver opgørelsen ikke det fulde billede.
3. 11 kommuner ikke har haft mulighed for at trække de efterspurgte tal.

Derudover bemærkes det at for at kunne vurdere virkningen af obligatorisk læringstilbud, vil det være formålstjenesteligt at følge udviklingen over flere år samt forsøge at isolere andre faktorer, som også har betydning for udviklingen i indskrivninger.

Som det fremgår af tabel 3.7, var der i november 2018 965 1-årige børn bosat i et udsat boligområde. Af disse var 729 børn indskrevet i et dagtilbud svarende til 76 %. I november 2019 var der 939 1-årige børn bosat i et udsat boligområde. Af disse var 752 børn indskrevet i et dagtilbud svarende til 80 %.

TABEL 3.7

Overblik over antal 1-årige børn bosat i udsat boligområde og antal og andel indskrevet i dagtilbud i november 2018 og november 2019, N = 13

1-årige i dagtilbud i udsatte boligområder i november 2018			1-årige i dagtilbud i udsatte boligområder i november 2019		
Bosat i udsat boligområde	Indskrevet i dagtilbud	Procent indskrevet i dagtilbud	Bosat i udsat boligområde	Indskrevet i dagtilbud	Procent indskrevet i dagtilbud
965	729	76 %	939	752	80 %

Kilde: Redegørelser fra kommunerne

Note: 11 kommuner har ikke haft mulighed for at trække de efterspurgte tal. Der er kun inkluderet kommuner, som havde mulighed for at trække tal for både 2018 og 2019.

2 Det har ikke været muligt at indhente data fra november 2020, da dataindsamlingen (i form af redegørelsesguiden) fandt sted inden da.

4 De kommunale erfaringer

I dette kapitel præsenteres de kommunale erfaringer med obligatorisk læringstilbud. Der er foretaget telefon interviews med seks konsulenter i udvalgte kommunale forvaltninger og fem dagtilbudsledere i udvalgte kommuner.

4.1 Administration af obligatorisk læringstilbud

I interviewundersøgelsen med kommunerne er der spurgt ind til flere forhold, som vedrører forvaltningens administration af loven om obligatorisk læringstilbud. Fundene, der omhandler forvaltningens overvejelser omkring placering af det obligatoriske læringstilbud og de 25 timer samt registreringen af de 25 timer, præsenteres her.

4.1.1 Placering af obligatorisk læringstilbud

Det fremgår af dagtilbudsloven § 44 a, stk. 2, at kommunen skal vurdere, hvilket dagtilbud der kan varetage det obligatoriske læringstilbud (LBK nr. 1326 af 09/09/2020).

Interviewundersøgelsen viser, at der er forskellige tilgange til, hvordan pladserne til obligatorisk læringstilbud placeres. Nogle kommuner placerede alle de forventede pladser i ét dagtilbud, mens andre fordelte pladserne i forskellige dagtilbud i kommunen.

Det varierer, hvilke kriterier der har ligget grund for valget af de dagtilbud, der skal varetage det obligatoriske læringstilbud. Et gennemgående kriterium er, at der skal være en relativ kort afstand til familiens bopæl. Derudover har en gruppe kommuner også haft overvejelser om, hvorvidt det pædagogiske personale har kendskab til målgruppen, og andre kommuner har vurderet dagtilbudets faglighed ud fra deres kommunale tilsyn. Én kommune nævner, at de har overvejelser omkring den socioøkonomiske sammensætning i dagtilbuddet med i deres overvejelser. Overvejselen om at pladsen til obligatorisk læringstilbud skal kunne konverteres til en ordinær plads, har også været gældende i nogle af kommunerne.

Et gennemgående perspektiv blandt de interviewede kommuner er, at de har haft overvejelser i forhold til 30 procents-reglen, der betyder, at der årligt højst må nyoptages 30 procent børn fra udsatte boligområder i hvert dagtilbud. Der er dog kommuner, der har fået dispensation for reglen.

4.1.2 Placering af de 25 timer

Det fremgår af loven dagtilbudsloven § 44 b, stk. 2., at det er den enkelte kommune, der skal beslutte placeringen af de 25 timer på en måde, der sikrer, at de *”så vidt muligt placeres på tidspunkter, hvor børnene aktivt kan indgå i børnefællesskaberne og deltage i leg og aktiviteter”* (LBK nr. 1326 af 09/09/2020).

Interviewundersøgelsen blandt de fem kommuner viser, at de i overvejende grad placerer timerne som fem timer i løbet af formiddagen fordelt på ugens fem dage. Der er et enkelt tilfælde, hvor familien har én ugentlig fridag og derimod er i dagtilbuddet 6-7 timer fordelt på fire dage. Årsagen er, at det obligatoriske læringstilbud ligger et stykke fra familiens bopæl, så der er en del transporttid.

Det er forskelligt, om det er ledelsen i dagtilbuddet, der fastsætter de 25 timer, om de er fastlagt fra forvaltningens side, eller om de fastsættes sammen med forældrene. Nogle steder har forvaltningen fastlagt den overordnede tidsramme, som det obligatoriske læringstilbud skal ligge inden for, men det er op til dagtilbuddet at fastlægge det præcist i samarbejde med familien. I nogle tilfælde, hvor det er ledelsen i dagtilbuddet, der fastsætter timerne, tages der hensyn til familiens behov og rytme. Dette sker ud fra en betragtning om, at man på den måde sikrer et stabilt fremmøde. Der er et par eksempler på, at på forhånd fastlagte tidspunkter for fremmøde skaber udfordringer for familierne i forhold til fx den ene parts arbejdstider, barnets soverytme og lignende.

4.1.3 Grad af fleksibilitet

Interviewundersøgelsen viser, at de fleste dagtilbud har haft indkøringsperiode, hvor de ikke har registreret barnets fremmøde. Dette er sket ud fra en vurdering af barnets behov for en langsom optrapning af timer i dagtilbud, og en overvejelse om hvordan man bedst skaber et godt grundlag for samarbejdet med forældrene, hvilket også er praksis ved opstart i almindeligt dagtilbud. Der har i nogle tilfælde været tvivl om, hvorvidt de måtte afvige fra de 25 timer, men barnets behov er blevet vægtet højest. Et enkelt dagtilbud har ikke afvejet fra de 25 timer under indkøringsperioden, hvilket betød, at der var nogle udfordringer i indkøringsperioden. Udfordringerne bestod i, at det tog lang tid for barnet at falde til i dagtilbuddet, da det ikke fik mulighed for en langsom optrapning af timer i dagtilbuddet, som er normalt i en indkøringsperiode.

4.1.4 Registrering af de 25 timer

Af dagtilbudsloven § 44 d lyder det, at ”lederen i den enkelte daginstitution er ansvarlig for at registrere fremmødet i det obligatorisk læringstilbud. Stk. 2. Lederen er ansvarlig for at informere kommunen, hvis barnet eller forældrene ikke deltager i de målrettede forløb, jf. § 44 b, stk. 3 og 4, eller barnet over en periode på 1 kalendermåned benytter det obligatorisk læringstilbud mere eller mindre end 25 timer om ugen” (LBK nr. 1326 af 09/09/2020).

Dagtilbudslederne er i interviewene blevet spurgt om, hvordan de registrerer familiernes fremmøde i dagtilbuddet. De fleste registrerer timer i det obligatoriske læringstilbud i det samme digitale system, som også anvendes til at registrere fremmøde hos familier i ordinært dagtilbud. Et enkelt dagtilbud registrerer analogt i et afkrydsningsark og et andet i et særskilt Excel-ark. Det varierer, om det er familierne selv, der registrerer i systemet, eller om det er personalet, der registrerer timerne.

Dagtilbudslederne nævner ikke, at der har været udfordringer eller særlige problemstillinger med registrering af familiernes fremmøde.

4.1.5 Indberetning til forvaltningsniveau

Der er forskellig praksis for, hvordan man holder øje med børnenes fremmøde. Oftest trækker forvaltningen eller den enkelte dagtilbudsleder tallene fra deres registreringsystem. Det varierer, om tallene trækkes systematisk hver måned, eller om de kun trækkes, hvis der opstår uregelmæssigheder i fremmødet.

Der har blandt de fem kommuner så vidt vides ikke været sanktioner som følge af for lidt eller for meget fremmøde. Det bliver dog fremhævet blandt dagtilbudslederne, at der har været uregelmæssigheder i fremmødet i perioder som følge af fx meget sygdom eller frygt for corona-smitte.

4.1.6 Andre erfaringer med administration

Et udbredt perspektiv blandt både dagtilbudsledere og konsulenter i forvaltningen er, at obligatorisk læringstilbud er en stor administrativ opgave i forhold til antallet af børn, som det vedrører. Konsulenterne i forvaltningen nævner bl.a., at det er tidskrævende at holde øje med, hvilke børn der er på vej ind i eller er i målgruppen for obligatorisk læringstilbud som fx tilflyttere. Dertil kommer den administrative opgave ift. placering af pladserne til obligatorisk læringstilbud og overvejelser omkring håndteringen af en ny myndighedsrolle, hvor flere har været i tvivl om spørgsmål i lovgivningen og søgt vejledning hos fx jurister i kommunen, ministeriet og andre kommuner.

Den opsøgende indsats over for familiernes opleves i interviewundersøgelsen med kommunerne ikke som et problem.

En gruppe af de interviewede dagtilbudsledere fortæller, at de har modtaget introduktion fra forvaltningen, fx i form af samtaler med/vejledning fra en konsulent eller korte kurser/introduktionsdage, da det obligatoriske læringstilbud blev placeret hos dem. I nogle kommuner har det været en sprogkonsulent, som har introduceret og giver støtte undervejs.

4.2 Målrettede forløb for børn

Som en del af det obligatoriske læringstilbud har kommunen eller dagtilbuddet til opgave at tilrettelægge målrettede forløb for børnene. De målrettede forløb for børn skal have fokus på at ”styrke børnenes dansksproglige kompetencer og generelle læringsparathed og introducere børnene til danske traditioner, normer og værdier”, jf. § 44 b, stk. 3, i dagtilbudsloven (LBK nr. 1326 af 09/09/2020).

De interviewede dagtilbudsledere er blevet spurgt til, hvad de målrettede forløb indeholder, samt hvilke foreløbige erfaringer de har gjort sig, herunder hvordan de arbejder med børnenes deltagelse i børnefællesskabet.

Det er forskelligt, hvor langt dagtilbuddene er nået i planlægning af de målrettede forløb for børn. En gruppe af de interviewede dagtilbud har netop startet det obligatoriske læringsforløb op, mens andre har haft børn i obligatorisk læringsforløb i nogle måneder. Derudover oplever lederne, at forårets corona-nedlukning har været medvirkende til, at forløbene ikke er nået så langt som planlagt, og der dermed er færre erfaringer at trække på hos dagtilbuddene.

4.2.1 Børnenes deltagelse i børnefællesskabet

Dagtilbudslederne er blevet spurgt til, hvordan de har en opmærksomhed på og arbejder med at sikre, at børnene i obligatorisk læringstilbud er en del af resten af børnegruppen.

De adspurgte ledere oplever det ikke som problem at få børnene i obligatorisk læringstilbud til at indgå i resten af børnefællesskabet. De nævner, at børnene i obligatorisk læringstilbud er en del af den almindelige hverdag og indgår i de almindelige rutiner med de andre børn i dagtilbuddet og derigennem er en del af resten af børnefællesskabet i dagtilbuddet.

4.2.2 Sproglig stimulering

I interviewene er der blevet spurgt til dagtilbuddenes arbejde med børnenes sproglige udvikling i de målrettede forløb.

Der er et tydeligt fokus på stimuleringen af børnenes sprog blandt de interviewede dagtilbudsledere, både i de særskilte indsatser og i den daglige pædagogiske praksis. Det er den del af de målrettede forløb, som lederne har mest at berette om. En gruppe af dagtilbuddene har i forvejen et stort fokus på sprogstimulering af børnene, mens andre har fået en skærpet opmærksomhed på det i forbindelse med det obligatoriske læringstilbud.

Som en del af det målrettede forløb deltager børnene i pædagogiske indsatser i små grupper sammen med nogle af de andre børn, der kan have gavn af samme indsats. Årsagen er bl.a., at der oftest kun er ét barn i obligatorisk læringstilbud i det enkelte dagtilbud. Den lille gruppe arbejder målrettet med sproget gennem forskellige pædagogiske indsatser på samme måde, som man ser det, når man arbejder fokuseret med små børnegrupper i almindelig pædagogisk praksis.

Sprogstimuleringen sker også i den daglige pædagogiske praksis fx ved, at det pædagogiske personale er opmærksomme på at sætte ord på børnenes leg og handlinger. Det er dog dagtilbud, der nævner, at de ikke har ændret i deres praksis for sprogstimulering, efter at de har fået børn i obligatorisk læringstilbud. De fremhæver som årsag, at de i forvejen har fokus på sprogstimulering for hele børnegruppen i dagtilbuddet.

4.2.3 Traditioner og demokratiske værdier og normer

Dagtilbudslederne er blevet spurgt til, hvordan de har tilrettelagt den del af det obligatoriske læringstilbud, som har fokus på, at "*styrke børnenes læringsparathed og introducere dem til danske traditioner, normer og værdier*" jf. § 44 b, stk. 3, i dagtilbudsloven (LBK nr. 1326 af 09/09/2020).

Der er ikke lavet særlige pædagogiske indsatser med henblik på at introducere børnene til danske traditioner og højtider og demokratiske værdier og normer. Et udbredt perspektiv blandt lederne er, at børnene introduceres til det i den daglige pædagogiske praksis, og derfor er der ikke behov for særlige indsatser over for børnene i obligatorisk læringstilbud. De introduceres til traditionerne og højtider, når de er en del af dagtilbuddets hverdag. I forhold til introduktion til demokratiske værdier og normer nævnes turtagning og inddragelse af børneperspektiver samt fokus på medbestemmelse som eksempler på, hvordan disse værdier bliver formidlet til 1-2-årige børn. Disse værdier indgår som en naturlig del af den daglige pædagogiske praksis, og derfor er de en del af hverdagen for alle børnene i dagtilbuddet.

4.2.4 Andre erfaringer med forløb for børn

Erfaringerne fra interviewundersøgelsen viser, at dagtilbudslederne har en oplevelse af, at forældrene gør en stor indsats og er velvillige, men at for nogle forældre er rammerne for obligatorisk læringstilbud en udfordring. Det kan være i forhold til sammenhængen mellem mødetider i dagtilbuddet og forældrenes arbejdsliv, dansksproglige kurser og pasning af mindre søskende.

Der er eksempler på nogle vanskelige indkøringsperioder, hvor forældrene enten ikke har været klar til, at barnet skulle starte i dagtilbud, men andre har forløbet som normalt. I et enkelt tilfælde havde dagtilbuddet tolket rammerne som om, at barnet skulle møde op i 25 timer fra første dag, hvilket betød, at det var en svær indkøringsperiode.

Nogle dagtilbudsledere beretter, at arbejdet med de målrettede forløb har taget ressourcer fra arbejdet med andre børn i dagtilbuddet.

4.3 Målrettede forløb for forældre

Det obligatoriske læringstilbud skal også indeholde målrettede forløb for forældrene. Disse forløb skal *"inspirere og vejlede forældrene om, hvordan de kan støtte deres barn i det obligatoriske læringstilbud og understøtte barnets dansksproglige kompetencer og generelle læringsparathed og introducere barnet til danske traditioner, normer og værdier"*, jf. §44b, stk. 4, i dagtilbudsloven (LBK nr. 1326 af 09/09/2020).

De interviewede dagtilbudsledere er blevet spurgt til, hvad de målrettede forløb for forældrene indeholder, samt hvilke foreløbige erfaringer de har gjort sig.

Interviewundersøgelsen viser, at der kun har været igangsat få forløb for forældre, og at dem, der er igangsat, stadig er i opstartsfasen. En af årsagerne er corona-nedlukningen i foråret 2020, og en anden er, at der har været et fokus på at få igangsat forløbene med børnene først. Det nævnes også, at det vigtigt at etablere en tillidsfuld relation til forældrene, inden det målrettede forløb for dem igangsættes for at sikre et godt forløb.

Der er forskel på, hvor meget forvaltningen er inde over den konkrete planlægning af de målrettede forløb for forældre. I nogle kommuner har forvaltningen lavet vejledninger med forslag, mens der i andre kommuner er faste rammer for strukturen af forløbene. Derudover har nogle forvaltninger holdt oplæg for de dagtilbud, der kan få børn obligatorisk læringstilbud.

4.3.1 Forældrenes introduktion til obligatorisk læringstilbud

Det er pladsanvisningen, der sender et brev ud om, at barnet er indskrevet i et obligatorisk læringstilbud. Der er forskellig praksis for, hvordan familien introduceres til de særlige vilkår. I nogle kommuner har forvaltningen sendt et brev til forældrene, i andre kommuner er det det enkelte dagtilbud, og det kan også være, at begge parter introducerer til rammerne for det obligatoriske læringstilbud.

Alle forløb starter med, at familien kommer ned og får en rundvisning i dagtilbuddet. I flere tilfælde er lederen med, og i andre tilfælde er det den tilknyttede pædagog, der viser rundt og fortæller om dagtilbuddet. Der er ofte et opstartsmøde, og i nogle tilfælde laves der en handleplan allerede ved det første møde. I andre tilfælde venter de med konkrete planer, men fokuserer på indkøring af barnet i den første periode.

Det er et gennemgående perspektiv blandt dagtilbudslederne, at det er centralt at opbygge en tillid mellem det pædagogiske personale og forældrene, inden de kan begynde med de målrettede forløb for forældrene.

Det er ikke erfaringer med udfordringer med forældrenes samarbejde ved det første møde.

4.3.2 Det planlagte indhold

De interviewede dagtilbudsledere er blevet spurgt til deres tilrettelæggelse af og overvejelser om proces og indhold i de målrettede forløb for forældrene.

De enkelte dagtilbud har tilrettelagt for de målrettede forløb for forældrene ud fra disse elementer:

- Individuelle samtaler mellem forældre og pædagogisk personale med forskellig kadence
- Møder med flere forældre samtidig og pædagogisk personale
- Deltagelse i de almindelige forældremøder og arrangementer (fx højtider, jul, påske, sommerarrangement)
- En enkelt kommune har planlagt hjemmebesøg
- En enkelt kommune har planlagt workshops med børn og forældre.

Det hyppigste element er løbende individuelle samtaler med forskellig kadence og forskelligt indhold. Tidspunktet for møderne fastlægges oftest i samråd med forældrene. Der er endnu ikke gennemført nogle møder eller workshops med flere forældre samtidig grundet det lave antal af børn i obligatorisk læringstilbud.

En tilgang til introduktionen af danske værdier og normer er, at forældrene får den ved at betragte dagtilbuddets pædagogiske praksis under indkøringsperioden. Samme tilgang ses i elementet med, at forældrene skal deltage i dagtilbuddets almindelige traditioner og arrangementer. En leder fremhæver, at samtalerne om danske traditioner og værdier skal tage udgangspunkt i barnets trivsel og udvikling i dagtilbuddet.

4.3.3 De foreløbige erfaringer

Interviewundersøgelsen har haft fokus på, hvilke foreløbige erfaringer dagtilbuddene har gjort sig med forældrenes deltagelse i de målrettede forløb.

Da der kun er få erfaringer fra forældreforløbene, er det ikke muligt at udlede erfaringer på tværs af interviewene, men i det følgende beskrives eksempler på, hvad de enkelte kommuner har erfaret:

- Et dagtilbud har lavet en handleplan om bl.a. aktiviteter i hjemmet sammen med forældrene, men de afventer de konkrete erfaringer. Familien i obligatorisk læringstilbud er meget glad for forløbet, særligt de individuelle samtaler. Lederen udtaler, at familien oplever et 'højere serviceniveau' end de andre familier.
- Et dagtilbud laver særligt billedmateriale til forældrene som en del af forløbet. De fortæller om det på et møde, og efterfølgende får forældrene billedmappen med hjem. Den kan både handle om de danske traditioner, men også en værdi som selvhjulpenhed, hvor de har taget billeder af børn i konkrete situationer.
- Et dagtilbud beskriver, at de har et tæt samarbejde og bruger tid på vejledning af den resterende forældregruppe i dagtilbuddet. Derfor mener de ikke, at forældrene i obligatorisk læringstilbud skiller sig ikke ud på den måde, ud over de får lidt mere vejledning og flere individuelle samtaler end de andre.
- I et enkelt tilfælde er der udfordringer i forhold til, at forældrene ikke lever op til aftaler om aktiviteter i hjemmet og andet. Her nævner lederen, at det er en vanskelig opgave at agere i myndighedsrollen. Der lader til at være et dilemma imellem, at der nogle krav i loven, der skal overholdes, men at der skal opbygges et tillidsfuldt forhold mellem forældre og pædagogisk personale, før det er muligt at efterleve lovens krav om at 'inspirere og vejlede forældrene'. Lederen har i den forbindelse bedt om et særligt møde, hvor en pædagogisk konsulent også deltager.

- I et dagtilbud har de oplevet en udfordring med at tilrettelægge indhold til forløb, da de ikke oplevede, at den pågældende familie havde det forestillede behov, fx for en sproglig indsats, fordi familien havde gode dansksproglige kompetencer.

Kortlægning af obligatorisk læringstilbud

© 2021 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

ISBN (www) 978-87-7182-466-7

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk